

IASC Inter-Agency
Standing Committee

คณะกรรมการร่วมระหว่างหน่วยงาน

คำแนะนำเฉพาะการ

โควิด-19: สำหรับผู้ถูกจำกัดสิทธิ และเสรีภาพ

มีนาคม 2020

สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ
(OHCHR) และองค์การอนามัยโลก (WHO)

- หน้า 1 -

คณะกรรมการประจำระหว่างหน่วยงาน

คำแนะนำเฉพาะกาล

โควิด-19: สำหรับผู้ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพ

มีนาคม 2020

สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR) และองค์การอนามัยโลก (WHO)

- หน้า 2 -

คำแนะนำเฉพาะกาล

โควิด-19: สำหรับผู้ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพ

โควิด-19 ถูกประกาศให้เป็นโรคระบาดระดับโลกและขณะที่ไวรัสกำลังแพร่ระบาดอยู่นี้ กลุ่มที่มีความเปราะบาง อาทิเช่น สถานการณ์ของผู้ที่ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในสถานที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็็นเรือนจำ ศูนย์ควบคุมตัวด้วยคำสั่งของฝ่ายบริหาร ศูนย์กักกันผู้อพยพเข้าเมือง และศูนย์บำบัดยาเสพติด จำเป็นต้องได้รับความสนใจเป็นพิเศษ

ผู้ที่ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพกำลังเผชิญกับความเสี่ยงมากยิ่งขึ้น ในขณะที่การระบาดของไวรัสสามารถแพร่ขยายได้อย่างรวดเร็วเนื่องจากการอยู่รวมกันอย่างหนาแน่นของผู้ที่ถูกกักตัวในพื้นที่และการเข้าถึงการดูแลด้านสุขอนามัยและการดูแลด้านสุขภาพที่จำกัดในบางบริบท มาตรฐานสากลเน้นย้ำให้รัฐต่าง ๆ รับประกันว่า ผู้ที่ถูกควบคุมตัวสามารถเข้าถึงมาตรฐานการดูแลด้านสุขภาพได้เช่นเดียวกับที่ชุมชนได้รับ ทั้งยังต้องปฏิบัติต่อทุกคนโดยไม่คำนึงถึงความเป็นพลเมือง สัญชาติ และสถานภาพการย้ายถิ่น

การบำรุงรักษาสุขภาพอนามัยในศูนย์กักกัน มีประโยชน์ต่อผู้ถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพ เจ้าหน้าที่ศูนย์ รวมถึงชุมชนด้วย ทั้งนี้ [ตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนสากล](#)¹ รัฐบาลมีหน้าที่ต้องรับประกันการดูแลสุขภาพอนามัยของผู้ที่อยู่

¹ <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Health/Pages/InternationalStandards.aspx>

ในสถานที่ควบคุมตัว โดยหากความเสี่ยงของไวรัสในสถานที่ควบคุมตัวยังไม่ได้รับการแก้ไข การแพร่ระบาดอาจขยายวงกว้างสู่สาธารณชน

เนื้อหาสาระด้านล่างนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการปัญหาเฉพาะด้านของผู้ที่ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพกับหน่วยงานและกระทรวงที่เกี่ยวข้อง (เช่น กระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจคนเข้าเมือง ศูนย์ผู้ลี้ภัยและสถานบำบัด เป็นต้น)

สาระสำคัญ

การสร้างพันธกิจร่วมกันและการวิเคราะห์²

- วิเคราะห์สถานการณ์ในศูนย์ควบคุมตัวรวมถึงสถานที่กักกันตัวอื่นๆ อาทิเช่น สถานพินิจเด็กและเยาวชน ศูนย์บำบัดยาเสพติด โดยพิจารณาถึงบริบทที่เฉพาะเจาะจง สิทธิในการไม่ถูกเลือกปฏิบัติ ความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพและสาธารณสุข ตลอดจนการให้ความสำคัญกับผู้ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่อยู่ในกลุ่มเปราะบางและเสี่ยงสูง ไม่ว่าจะเป็นผู้สูงอายุ ผู้หญิง เด็ก และผู้พิการ เป็นต้น เนื่องจากมีความเสี่ยงสูงของการแพร่ระบาดในสถานที่ปิดและจำกัดการเข้าออก ดังนั้นจึงควรมีการเริ่มต้นพูดคุยกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับพื้นฐานของความถูกต้องทางกฎหมาย ความจำเป็นและความเหมาะสมของมาตรการต่างๆ ต่อความเสี่ยงในปัจจุบันและทางเลือกที่เป็นไปได้
- การสร้างพันธกิจร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลัก
 - ผู้ประสานงานระดับประเทศ/ผู้ประสานงานด้านมนุษยธรรม ทีมองค์การสหประชาชาติประจำประเทศ รวมทั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น (ในด้านการบังคับใช้กฎหมาย เจ้าหน้าที่เรือนจำ เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง เจ้าหน้าที่ทัณฑสถาน สวัสดิการสังคมและตุลาการ) รวมถึงกระทรวงต่าง ๆ (กระทรวงมหาดไทย มาตุภูมิ ยุติธรรม สาธารณสุข เป็นต้น) เพื่อเริ่มต้นพูดคุยและเสนอคำแนะนำด้านเทคนิคโดยใช้เอกสารสำคัญ การพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องครอบคลุมผลกระทบของประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินและมาตรการพิเศษเพื่อรับมือกับสถานการณ์ในศูนย์ควบคุมตัว โอกาสของทางเลือกในการปล่อยตัวและ/หรือการไม่ควบคุมตัว สำหรับกลุ่มที่ยังจำเป็นและสมควรต้องถูกควบคุมตัวหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพในการเดินทางเคลื่อนย้าย ต้องมีมาตรการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับความเสี่ยง

² <https://www.ohchr.org/Documents/Publications/Chapter31-24pp.pdf>

- เครือข่ายสิทธิมนุษยชน สถาบันสิทธิมนุษยชนระดับชาติ องค์กรภาคประชาสังคมที่สามารถเข้าถึงศูนย์ควบคุมตัวควรรวบรวมข้อมูล ดำเนินการประเมินด้านสุขภาพ และติดตามสถานการณ์ในสถานกักกันตัว รวมทั้งระบุโอกาสในการรณรงค์
- องค์กรต่าง ๆ ที่ติดตามดูแลศูนย์ควบคุมตัว ไม่ว่าจะเป็นสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีอำนาจหน้าที่ ควรคงการเข้าถึงสถานที่ในการควบคุมตัว
- หากมีพิธีสารเลือกรับของ [อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน](#)³ ให้ขยายครอบคลุม [กลไกการป้องกันระดับชาติ](#)⁴

- หน้า 3 -

การรณรงค์

- เจ้าหน้าที่รัฐควรดำเนินการในทันทีเพื่อจัดการปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ รวมถึงดำเนินมาตรการที่สอดคล้องกับคำแนะนำขององค์การอนามัยโลกเรื่องการเว้นระยะห่างทางสังคม รวมถึงมาตรการด้านสุขภาพอื่น ๆ การปล่อยตัวผู้ถูกคุมขัง เช่น เด็ก ผู้ที่มีปัญหาด้านสุขภาพ ผู้ที่มีประวัติความเสี่ยงต่ำ ผู้ที่กระทำความผิดเล็กน้อย ผู้ที่ใกล้ได้รับการปล่อยตัว รวมถึงผู้ที่ต้องโทษในความผิดที่ไม่สอดคล้องกับกฎหมายสากลระหว่างประเทศ ควรได้รับการพิจารณาเป็นอันดับแรก สำหรับการปล่อยตัวเด็กต้องมีการปรึกษาหารือและทำงานร่วมกันกับผู้ทำงานด้านการคุ้มครองเด็กและเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อรับประกันการดูแลจัดการที่เพียงพอ
- เจ้าหน้าที่รัฐควรริบเร่งใช้ทางเลือกอื่นที่มีใช้การคุมขังในการกักกันผู้เข้าเมืองตามกฎหมายสากลระหว่างประเทศ โดยการจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องอยู่บนพื้นฐานทางกฎหมายที่เพียงพอและต้องสอดคล้องกับกระบวนการทางกฎหมาย สำหรับผู้ที่ถูกควบคุมตัวต้องมีสิทธิได้รับการพิจารณาการควบคุมตัวจากศาล เจ้าหน้าที่รัฐควรตรวจสอบอย่างระมัดระวังเกี่ยวกับพื้นฐานกฎหมายในการควบคุมตัวและดำเนินการปล่อยตัวผู้ที่ถูกควบคุมตัวโดยพลการและไม่เป็นไปตามมาตรฐานระดับประเทศและสากล เจ้าหน้าที่ผู้ประเมินว่าเป็นการควบคุมตัวโดยพลการหรือไม่ ต้องพิจารณาถึงประเด็นต่าง ๆ เช่น ความไม่เหมาะสม ความอยุติธรรม ความไม่สามารถคาดการณ์ได้ ความไม่เป็นไปตามกระบวนการทางกฎหมาย รวมถึงองค์ประกอบของความเป็นเหตุเป็นผล ความจำเป็น และความพอสมควร

³ <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cat.aspx>

⁴ <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/OPCAT/Pages/NationalPreventiveMechanisms.aspx>

- ผู้ที่ถูกกักตัวโดยพลการควรได้รับการปล่อยตัวในทันที เนื่องจากการห้ามกักตัวโดยพลการถือเป็นบรรทัดฐานที่ไม่สามารถลดทอนได้ และการควบคุมตัวต่อไปภายใต้ภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขในปัจจุบันนี้อาจสร้างผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสิทธิด้านสุขภาพและสิทธิในการดำรงชีวิต ทั้งยังรวมถึงผู้ที่ถูกกักตัวก่อนจะมีการเคลื่อนย้ายเนื่องจากต้องระงับการส่งตัวกลับประเทศเพราะสถานการณ์โควิด-19 ดังเช่นในหลายๆ กรณี ถือว่าไม่มีพื้นฐานในการกักตัวต่อไปอีก
- ความเสี่ยงของโควิด-19 ต้องรวมอยู่ในประเด็นการรณรงค์กับเจ้าหน้าที่เพื่อปรับปรุงสภาพของสถานที่ควบคุมตัว ลดภาวะแออัด และรับประกันการปฏิบัติตามมาตรฐานสากล รวมถึงการปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขัง⁵ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ ตามกฎหมายที่มีอยู่เจ้าหน้าที่อาจใช้มาตรการการการไม่ควบคุมตัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้สูงอายุ คนป่วย และกลุ่มคนที่มีความเสี่ยงเป็นพิเศษเกี่ยวกับโควิด-19
- โควิด-19 สามารถเป็นโอกาสในการริเริ่มการสร้างพันธกิจร่วมกับตำรวจ สถาบันการบังคับใช้กฎหมายอื่น ๆ รวมถึงตุลาการในเรื่องความเสี่ยงและโอกาสที่เกี่ยวข้องกับการกักตัวก่อนการพิจารณาคดี การจำกัดผู้ที่ถูกกักตัวก่อนหน้าการพิจารณาคดีและใช้มาตรการที่ไม่ใช่การคุมขัง (ดูที่[กฎกรุงโตเกียว](#)) สามารถเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการลดความเสี่ยงการแพร่ระบาดของโควิด-19 อันจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งตัวผู้ถูกกักตัวและเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย การปล่อยตัวคือมาตรการไม่ควบคุมตัวที่เป็นไปได้แรกเริ่มที่สุด โดยเจ้าหน้าที่ควรนำมาใช้ถ้าเป็นไปได้ในขั้นตอนก่อนการพิจารณาคดี ส่วนมาตรการที่ไม่ใช่การคุมขังแบบอื่น ๆ เช่น การปล่อยตัวแบบมีเงื่อนไข การจ่ายเงินค่าปรับ การบริการชุมชน การภาคทัณฑ์ และการรายงานตัว สามารถนำมาใช้ได้ในขั้นตอนการลงโทษ อย่างไรก็ตาม ควรต้องพิจารณาว่า ระบบการใช้จ่ายเงินประกันอาจส่งผลให้เกิดการเลือกปฏิบัติ เนื่องจากขึ้นอยู่กับอายุ⁷หรือสถานะทางการเงินของผู้ที่เกี่ยวข้อง
- ในกรณีของเด็ก เจ้าหน้าที่มีหน้าที่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นอันดับแรก และเป็นที่ยอมรับในวงกว้างว่า การกักตัวแม้จะเป็นทางเลือกสุดท้าย ไม่สามารถเป็นประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพูดถึงการกักตัวเด็กที่เข้าเมืองผิดกฎหมาย ดังนั้น ทางเลือกที่ไม่ใช่การกักตัวจึง

⁵ เช่น มาตรา 10 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) กำหนดให้ทุกคนที่ถูกจำกัดเสรีภาพได้รับการปฏิบัติด้วยมนุษยธรรมและความเคารพในศักดิ์ศรีโดยธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนระบุว่าสิ่งนี้เป็นการแสดงออกถึงบรรทัดฐานของกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปที่ไม่สามารถลิดรอนได้ (การให้ข้อวินิจฉัยทั่วไปที่ 29 – General Comment No. 29, ย่อหน้า 13 (a)) บทบัญญัติเฉพาะใช้กับผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน เช่น มาตรา 37 (c) ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติ (SMRs)

⁶ <https://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/tokyorules.pdf>

⁷ <https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/CRC/GC24/GeneralComment24.pdf>

ควรใช้กับผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของมาตรการโควิด-19 ทั้งยังเพิ่มความเสี่ยงต่อสิทธิในการมีชีวิตของผู้ที่ถูกควบคุมตัวและเจ้าหน้าที่⁸

- โควิด-19 คือโอกาสในการสร้างพันธกิจร่วมกันระหว่างหน่วยงานตรวจคนเข้าเมือง การบังคับใช้กฎหมาย ชายแดน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งตุลาการ เพื่อลดการใช้มาตรการกักตัว และใช้มาตรการทางเลือกอื่น ๆ ในการกักตัวผู้อพยพ และเพื่อยุติการกักตัวผู้อพยพที่เป็นเด็ก ครอบครัว หรือผู้อพยพอื่น ๆ ที่อยู่ในสถานการณ์ที่เปราะบางอย่างเร่งด่วน ในขณะที่การควบคุมตัวผู้อพยพควรจะต้องเป็นมาตรการพิเศษที่เป็นทางเลือกสุดท้าย ต้องยึดตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด มีความจำเป็นพอสมควร และอยู่บนพื้นฐานการประเมินแต่ละบุคคล สอดคล้องกับข้อห้ามการควบคุมตัวโดยพลการ การคุมขังผู้อพยพในบางครั้ง อย่างเช่นการควบคุมตัวเด็กจากสถานภาพการเข้าเมืองของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ถือเป็นข้อห้ามภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนสากล รัฐบาลควรดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อยุติการกักตัวเด็กในสถานกักกันผู้อพยพและให้ใช้ทางเลือกอื่นที่ไม่ใช่การกักตัวและเชื่อมโยงกับชุมชนเป็นอันดับแรกในการควบคุมตัวผู้อพยพทุกคน ตามแนวทางสิทธิมนุษยชน

- หน้า 4 -

สุขภาพ

- มาตรฐานสากล⁹ เน้นย้ำให้รัฐบาลต่าง ๆ ต้องรับประกันว่า ผู้ที่ถูกกักตัวสามารถเข้าถึงการดูแลสุขภาพตามมาตรฐานแบบเดียวกับที่ชุมชนได้รับ และต้องใช้ได้กับทุกคนโดยไม่คำนึงถึงสถานะความเป็นพลเมือง สัญชาติ และสถานภาพการย้ายถิ่น
- มาตรการควบคุมตัวใด ๆ ที่นำมาใช้เพื่อจัดการความเสี่ยงด้านสาธารณสุข รวมถึงที่นำมาใช้กับผู้เดินทางมาจากประเทศอื่นต้องทำด้วยความจำเป็นพอสมควร มีการทบทวนเป็นประจำ ต้องไม่ใช่โดยพลการหรือเป็นการเลือกปฏิบัติ ต้องอยู่บนพื้นฐานการประเมินของแต่ละบุคคล ต้องได้รับอำนาจตามกฎหมาย สอดคล้องถูกต้องตามกฎหมายและกระบวนการคุ้มครองป้องกัน ต้องมีการจำกัดระยะเวลา

⁸ มาตรา 37 (b) ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ (UN CRC) ซึ่งกำหนดว่าการจำกัดอิสรภาพเด็กควรเป็นทางเลือกสุดท้ายและเป็นไปในช่วงเวลาที่สั้นที่สุด สอดคล้องกับผลประโยชน์สูงสุดต่อเด็ก

⁹ กฎข้อ 24 (1) ตามกฎอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติสำหรับการปฏิบัติต่อนักโทษ (กฎของเนลสันแมนเดลา) ข้อมติสมัชชาสหประชาชาติ 70/175

และมีการทบทวนเป็นระยะ และต้องเป็นไปตามมาตรฐานสากล ข้อกังวลเรื่องสุขภาพไม่ใช่เหตุผลในการควบคุมตัวบุคคลหรือกลุ่มผู้อพยพ รวมทั้งผู้ลี้ภัย¹⁰

- ผู้ที่ถูกควบคุมตัวควรได้รับการตรวจเช็คทางการแพทย์ในขั้นตอนแรกๆ และต้องได้รับการดูแลรักษา ด้านสุขภาพหลังจากนั้นเมื่อจำเป็น¹¹ วัตถุประสงค์ของการคัดกรองด้านสุขภาพคือ เพื่อการปกป้องสุขภาพของผู้ถูกควบคุมตัว เจ้าหน้าที่ศูนย์กักกัน และผู้ถูกกักตัวอื่นๆ และเพื่อรับประกันว่าความเจ็บป่วยใด ๆ จะได้รับการรักษาอย่างรวดเร็วที่สุดเท่าที่เป็นไปได้เพื่อหลีกเลี่ยงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส¹² ผู้ถูกกักตัวทุกคนควรสามารถเข้าถึงการดูแลสุขภาพโดยไม่มีทางเลือกปฏิบัติ¹³ ผู้ถูกกักตัวที่ป่วยหรือเข้ารับบริการการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดควรได้รับอนุญาตให้เข้าถึงบริการดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง มาตรการและการติดตามเชิงรุกควรนำมาใช้เพื่อรับประกันความเพียงพอของเครื่องใช้อนามัยส่วนบุคคลที่จำเป็น เช่น สบู่ น้ำยาทำความสะอาด เครื่องใช้ในเวลาที่ มีประจำเดือนสำหรับผู้หญิงและเด็กโดยไม่มีค่าใช้จ่าย ตลอดระยะเวลาที่ต้องใช้ต่อไปนอกเหนือจากจุด แจกข้าวของเครื่องใช้ตอนแรกๆ
- ในกรณีต้องสงสัยหรือได้รับการยืนยันว่าติดโควิด-19 ผู้ถูกกักตัวทุกคนต้องสามารถเข้าถึงการดูแลสุขภาพอย่างรวดเร็ว มีความเชี่ยวชาญเฉพาะโดยไม่ชักช้าหรือ ผู้ที่ต้องสงสัยว่าติดเชื้อแล้วต้องถูก แยกตัวออกจากคนทั่วไปและต้องดำเนินมาตรการเพื่อบรรเทาความรุนแรงและการตำหนิต่อว่าผู้ที่ ต้องสงสัยว่าติดเชื้อ การบริหารจัดการศูนย์ควบคุมตัวต้องมีการพัฒนาอย่างใกล้ชิดเชื่อมโยงกับบริการ สุขภาพชุมชนและผู้ให้บริการด้านสุขภาพอื่น ๆ

¹⁰ สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) ข้อพิจารณาหลักทางกฎหมายเกี่ยวกับการเข้าถึงอาณาเขตสำหรับบุคคล ที่ต้องการความคุ้มครองระหว่างประเทศในบริบทของ COVID-19 เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2563 อ่านได้ที่:

<https://www.refworld.org/docid/5e7132834.html>

¹¹ หลักการที่ 24 ของหลักการเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนที่ถูกคุมขังหรือจำคุก

<https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/DetentionOrImprisonment.aspx> คุกข้อ 30 ของกฎเนลสัน แมนเดลา ในเรื่องความสงสัยเกี่ยวกับโรคติดต่อ กฎข้อ 30 (d) ระบุว่าจะต้องมีการจัดการแยกและการรักษานักโทษอย่างเพียงพอในช่วง ระยะเวลาที่ติดเชื้อ

¹² สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ – OHCHR (2005) สิทธิมนุษยชนและเรือนจำ คู่มือการฝึกอบรมด้าน สิทธิมนุษยชนสำหรับเจ้าหน้าที่เรือนจำ หน้า 63 อ่านได้ที่:

<https://www.ohchr.org/Documents/Publications/training11en.pdf>

¹³ มาตรา 12.1 ของอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมตระหนักถึงสิทธิของทุกคนต่อสุขภาพ รวมถึงนักโทษ หลักการที่ 9 ของหลักการพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระบุว่า “ผู้ต้องขังต้องสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพที่มี อยู่ในประเทศได้โดยไม่ต้องไม่ถูกเลือกปฏิบัติเนื่องจากสถานการณทางกฎหมาย”

<https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/BasicPrinciplesTreatmentOfPrisoners.aspx> กฎข้อที่ 24 ของกฎเนลสันแมนเดลาระบุว่า “ผู้ต้องขังควรได้รับมาตรฐานการดูแลสุขภาพเช่นเดียวกับที่มีในชุมชนและควรสามารถเข้าถึงบริการด้าน การดูแลสุขภาพที่จำเป็นโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ โดยปราศจากการถูกเลือกปฏิบัติเนื่องจากสถานะทางกฎหมาย”

- สำหรับผู้ที่ได้รับการปล่อยตัว ควรมีการดำเนินมาตรการและการคัดกรองด้านสุขภาพเพื่อรับประกันว่า ผู้ป่วยได้รับการดูแลติดตามอย่างเหมาะสม โดยควรมีการติดตามสุขภาพด้วย
- ควรมีการดูแลเอาใจใส่ความต้องการด้านสาธารณสุขอย่างเฉพาะเจาะจงของผู้สูงอายุและผู้มีปัญหาสุขภาพ หรือผู้ที่เป็กลุ่มเปราะบาง เด็กที่อยู่ในสถานกักกัน เด็กที่ถูกควบคุมตัวพร้อมกับแม่ หญิงตั้งครรภ์ ผู้สูงอายุ และคนพิการ ต้องมีบริการด้านสุขภาพที่ตรงกับความต้องการทางเพศภาพตลอดเวลา
- ควรมีการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษในด้านสุขภาพจิตของผู้ที่ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ควรให้บริการความต้องการด้านสุขภาพจิตและการสนับสนุนด้านจิตวิทยาอย่างเร่งด่วน
- ควรมีบริการสุขภาวะทางเพศและการเจริญพันธุ์ โดยเป็นส่วนหนึ่งของการดูแลสุขภาพประจำสำหรับผู้ที่ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพ
- ควรรับรองว่า การตอบสนองด้านสุขภาพและการตัดสินใจเป็นไปตามมาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนบนพื้นฐานสถานภาพทางการรักษาและต้องไม่เลือกปฏิบัติตามกฎเกณฑ์อื่นใดในการคัดเลือก ไม่ว่าจะ เป็นอายุ เพศสภาพ ความเกี่ยวโยงทางสังคมและชาติพันธุ์ และความพิการ

ที่พักอาศัย

- สำหรับผู้ที่ไม่ได้อยู่อาศัยเมื่อได้รับการปล่อยตัว รัฐบาลควรดำเนินการจัดหาที่พักอย่างเพียงพอและตามสมควร ซึ่งอาจต้องใช้มาตรการพิเศษที่เหมาะสมในสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่นการใช้สถานที่ที่ว่างเปล่าและถูกทิ้งร้าง หรือการให้เช่าระยะสั้น ในกรณีของเด็กที่ไม่มีผู้ปกครอง ต้องมีการดำเนินการพิเศษเพื่อปกป้องและคุ้มครองเด็ก

-หน้า 5 -

ข้อมูลข่าวสาร

- ควรมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการป้องกันด้านสุขภาพกับผู้ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพทุกคนด้วย ภาษาและรูปแบบที่สามารถเข้าใจและเข้าถึงได้ รวมถึงควรพยายามปรับปรุงอนามัยและความสะอาดในสถานกักกันตัว โดยมาตรการดังกล่าวต้องคำนึงถึงปัจจัยทางเพศสภาพ วัฒนธรรม ความสามารถ หรือความพิการ และอายุ
- ควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการบรรเทาทุกข์กับผู้ถูกกักตัวทุกคน รวมถึงครอบครัวด้วยภาษาและรูปแบบที่สามารถเข้าใจและเข้าถึงได้ทุกคน ชัดเจนและถูกต้อง เจ้าหน้าที่ต้องอธิบายมาตรการต่าง ๆ ที่ศูนย์

กักกันกำลังดำเนินการเพื่อปกป้องสุขภาพของผู้ต้องขังและสาธารณชนโดยรวม ข้อจำกัดเรื่องสิทธิและเสรีภาพใด ๆ ต้องสอดคล้องกับบรรทัดฐานและหลักการสิทธิมนุษยชนสากล รวมทั้งความถูกต้องทางกฎหมาย ความพอสมควร ความจำเป็น และการไม่แบ่งแยกหรือเลือกปฏิบัติ

มาตรการในการป้องกันการระบาดในสถานกักกันตัว¹⁴

- ในขณะที่จำเป็นต้องดำเนินการมาตรการป้องกันการระบาดของโควิด-19 ในสถานกักกันตัว เจ้าหน้าที่ต้องรับประกันว่ามาตรการต่าง ๆ เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน ขั้นตอนการการันตีเพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพของผู้คนต้องไม่กลายเป็นมาตรการที่เป็นการเล็งพันกรณี และเพื่อปกป้องสิทธิอันไม่สามารถถูกลิดรอนลงได้ อย่างสิทธิในการดำรงชีวิตและการห้ามทรมาน สิทธิในการนำคดีขึ้นสู่ชั้นศาล เพื่อให้ศาลพิจารณาคัดสินโดยไม่มีค่าเช่าตามกฎหมายการควบคุมตัวต้องไม่ถูกจำกัด¹⁵
- ความสามารถในการพบปะที่ปรึกษาตามกฎหมายต้องได้รับการคงไว้ เจ้าหน้าที่เรือนจำหรือสถานกักกันต้องรับประกันว่า ทนายความสามารถพูดคุยกับลูกความได้โดยเป็นความลับ ในความเป็นจริง การระงับการพิจารณาคดีอาจทำให้ความเสี่ยงในการระบาดของไวรัสโควิด-19 ในสถานกักกันตัวเลวร้ายลง แม้ในสถานการณ์ฉุกเฉิน รัฐต้องไม่หันเหไปจากหลักพื้นฐานในการดำเนินคดีอย่างเป็นทางการ รวมถึงข้อสันนิษฐานว่าบุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์¹⁶
- เจ้าหน้าที่รัฐต้องรับประกันความโปร่งใสขั้นสูงสุดในการใช้มาตรการป้องกันและติดตาม ผู้บริหารสถานกักกันต้องพยายามทดแทนการเข้าเยี่ยมของครอบครัวด้วยวิธีการอื่น ๆ เช่น การประชุมทางไกลผ่านทางจอภาพ การติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ การเพิ่มการติดต่อทางโทรศัพท์ (โทรศัพท์แบบเสียเงินหรือโทรศัพท์มือถือ) การแทรกแซงความเป็นส่วนตัวหรือต่อครอบครัวต้องไม่เกิดขึ้นโดยพลการหรือผิดกฎหมาย¹⁷
- ควรใช้ความพยายามพิเศษเพื่อรับประกันการเข้าเยี่ยมของครอบครัวหรือทางเลือกต่าง ๆ สำหรับเด็กและกลุ่มผู้เปราะบางอื่น ๆ ที่ถูกกักตัวในสถานกักกัน รวมถึงผู้พิการที่อาจไม่สามารถติดต่อกับครอบครัวได้ด้วยวิธีการอื่น ๆ

¹⁴ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/novel-coronavirus-2019-ncov-technical-guidance/coronavirus-disease-covid-19-outbreak-technical-guidance-europe/preparedness,-prevention-and-control-of-covid-19-in-prisons-and-other-places-of-detention-2020>

¹⁵ มาตรา 9 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) และการให้ข้อวินิจฉัยทั่วไปที่ 35 (General Comment No.35)

¹⁶ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน การให้ข้อวินิจฉัยทั่วไปที่ 29 (General Comment No.29)

¹⁷ มาตรา 17 ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR)

- การแยกกักตัวหรือการกักตัวในสถานกักกันต้องเป็นไปตามกฎหมาย พอสสมควร และจำเป็น มีกำหนดระยะเวลา มีการทบทวน ต้องไม่นำไปสู่การขังเดี่ยวโดยพลตินัย ต้องสื่อสารและแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่และสภาพของผู้ถูกกักตัวให้ครอบครัวรับทราบ การกักตัวต้องมีกำหนดเวลาที่ชัดเจนและต้องดำเนินการเฉพาะเมื่อไม่มีมาตรการป้องกันทางเลือกอื่น ๆ โดยเจ้าหน้าที่เพื่อป้องกันและรับมือกับการระบาดของโรคติดเชื้อ¹⁸
- ไม่ว่าในกรณีใด การกักตัวหรือแยกกักตัวจะถูกนำมาใช้ในการเลือกปฏิบัติ หรือการกำหนดโทษที่รุนแรงขึ้นหรือทำให้เกิดสภาพขาดแคลนต่อกลุ่มใด ๆ รวมถึงเด็ก

การปกป้องครอบครัวและผู้ที่ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพ

- เจ้าหน้าที่รัฐซึ่งมีหน้าที่ดูแลผู้ที่ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องตระหนักว่า ครอบครัวและลูกของผู้ถูกกักตัว ถือสิทธิได้รับทราบและพิจารณาความต้องการพิเศษ ครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิงและเด็ก ต้องได้รับการปกป้องจากมาตรการคุมครองที่จำเป็น
- ในขณะที่มาตรการคุมครองบางอย่างจะปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตครอบครัว อย่างเช่นการเข้าเยี่ยมเรือนจำ รัฐต้องลดความเครียดและความกังวลให้น้อยลงที่สุด โดยเฉพาะกับเด็กและคนชรา รัฐบาลควรใส่ใจว่าแผนรับมือต้องไม่ซ้ำเติมปัญหาความยากลำบากทางเศรษฐกิจให้กับผู้หญิงที่ต้องหาเลี้ยงครอบครัว
- แผนรับมือของรัฐบาลต้องพิจารณาถึงสิทธิและความจำเป็นเฉพาะ รวมทั้งหลีกเลี่ยงการสร้างภาระเพิ่มเติม โดยเฉพาะให้กับผู้หญิงในหลายประเทศที่ต้องเลี้ยงดูประชากรในเรือนจำที่ส่วนใหญ่เป็นชาย หรือทำให้ตกอยู่ในความเสี่ยงมากยิ่งขึ้น

- หน้า 6 -

เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบและทำงานในศูนย์กักกัน

- สิทธิของเจ้าหน้าที่ศูนย์กักกันต้องได้รับการเคารพ การบริหารจัดการระดับสูงควรเป็นไปในเชิงรุกในการวางแผนการทำงานของเจ้าหน้าที่ในช่วงที่โควิด-19 ระบาด แบ่งปันแผนเตรียมความพร้อมฉุกเฉิน สนับสนุนให้กำลังใจญาติของเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่สำคัญ

¹⁸ ไวรัสโคโรนา: การดูแลสุขภาพและสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังในเรือนจำ หน้า 8, สรุปย่อ 16 มีนาคม 2563, Penal Reform International, <https://cdn.penalreform.org/wp-content/uploads/2020/03/FINAL-Briefing-Coronavirus.pdf>

- ควรมีการจัดอบรมพิเศษให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อเพิ่มความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดูแล สุขภาพและอนามัยที่จำเป็น¹⁹ เจ้าหน้าที่เรือนจำหรือสถานกักกันควรได้รับสบู์ เจลทำความสะอาดมือ และอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล ในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงสูง มีความจำเป็นต้องรับประกันการ ฝึกอบรมและระบบเพื่อปกป้องเด็ก

¹⁹ ไวรัสโคโรนา: การดูแลสุขภาพและสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังในเรือนจำ หน้า 10, สรุปลย่อ 16 มีนาคม 2563, Penal Reform International, <https://cdn.penalreform.org/wp-content/uploads/2020/03/FINAL-Briefing-Coronavirus.pdf>